

Poul Borum og musikken

Alt er unyttigt undtagen vor skælven

Christensen, Erik

Published in:

Fluktuationer. Festskrift til Ib Nørholm på 70-års dagen

Publication date:

2001

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Christensen, E. (2001). Poul Borum og musikken: Alt er unyttigt undtagen vor skælven. I E. Hvidt, M. Andersen, & P. E. Rasmussen (red.), *Fluktuationer. Festskrift til Ib Nørholm på 70-års dagen* (s. 69-93). MAmusik.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Alt er unyttigt undtagen vor skælven. Poul Borum og musikken. Erik Christensen

Lad dette være en første indkredsning. I Poul Borums digte, skrifter, papirer og radioudsendelser er der materiale til et omfattende og langvarigt studium af hans professionelle og personlige interesse for musik, hans kulturfilosofiske indsigt i musikkens tydning og betydning og hans samarbejde med danske komponister og musikere. Her vil jeg begrænse mig til at åbne nogle indblik til hans mangesidige samliv med musik som lytter, digter, formidler og tværæstetisk kunstteoretiker. Først nogle kronologiske holdepunkter:

- 1934: Født 15. oktober. Hører musik hjemme på grammofon, husker især operaarierne.
- 1953: Student. Køber plader med Bartoks strygekvartetter og Weberns samlede værker.
- 1961: Kommer igennem en stressbetinget psykose ved at skrive 200 digte, hvoraf 50 siden udkommer som debutsamlingen "Livslinier".
- 1964: Improviserer digte til jazz. Indleder samarbejde med Ib Nørholm om libretto til operaen "Invitation til skafottet"
- 1966: Udgiver "Poetisk modernisme" med introduktioner og perspektiveringer af 150 lyrikere og referencer til bl.a. Bartok, Beethoven, Boulez, Cage, Ligeti og Webern. Oversætter György Ligetis artikel om Musikalsk form til tidsskriftet Vindrosens temanummer om musik og digtning.
- 1967, januar: Begynder systematisk at indspille musik på bånd. I løbet af 29 år vokser hans samling til 2667 lydbånd.
- 1969: Udgiver digtsamlingen "Lynets skønhed". Heri 13 digte, der beskriver oplevelsen af Bruckners 7. Symfoni.
- 1973-74: Projekterer og realiserer 10 radioudsendelser om Charles Ives i samarbejde med Karl Aage Rasmussen og Jørgen I. Jensen.
- 1975-78: Medlem af Dansk Musik Tidsskrifts redaktion.
- 1975-82: Redigerer og producerer udsendelser om ny musik for DRs Musikafdeling. Lytter og bedømmer grammofonplader med ny musik til 1986.
- 1976-83: Skriver operalibrettoer til danske komponister og oversætter librettoer til operaer af Penderecki, Birtwistle og Bernstein. Skriver også tekster til pop og rock.
- 1977, april: Udgiver "Messiaen – en håndbog" i samarbejde med Erik Christensen.
- 1977, november: Begynder intensiv indsamling af rockmusik på bånd.
- 1980-85: Radioudsendelser i Danmarks Radio om Rockmusik, Rocktekster, New York og Rock som livsstil.
- 1987: Starter Forfatterskolen, lægger op til samarbejde mellem kunstarterne.
- 1989: Indleder samarbejde med Den fynske Trio (senere LIN ensemble) om koncerter med musik og lyrik.
- 1990: Gæstediskjockey med rockprogrammer i P3s børneradio.
- 1994, efterår: Som rekonvalescent efter en kræftoperation er Poul Borum intenst lyttende og skriver digte til klassisk og ny musik.
- 1995: "Ni møder med The Careless Angel": Borum og komponisten Jørgen Teller arbejder med tekst og musik på samme tidspunkt, men hver sit sted.
- 1996, april: Radiokonzert, hvor Borum i direkte udsendelse læser digte og taler med Ib Nørholm.
- 1996, maj: "Digte til Musik" udkommer. Poul Borum dør 10. maj.

1. Lytter og samler

Poul Borum lod sig begejstre. Af ord, mennesker, lys, musik. Af kvalitet og sanselige kvaliteter. Han efterlevede en yndlingsverslinie af Sophus Claussen: ”Alt er unyttigt undtagen vor skælven” ved at lade sig gennemstrømme, gennemryste og opfylde af musik.

Borum hørte musik hver dag, både som her-og-nu oplevelse og som kilde til æstetisk og historisk indsigt. Og ihvertfald én gang som terapi: En ret voldsom angstoplevelse blev kureret ved at lytte til en Bruckner-symfoni. Han startede båndoptageren og spillede Bruckners syvende og skrev uafbrudt til den:

”Digtene er en samtale med musikken, hvor jeg kurerede min egen identitetsløshed ved hjælp af Bruckners identitetsløshed, som i musikken giver sig udtryk som en postuleret identitet – altså den følelsesoverbalance der er i musikken og som kan skurre lidt. Man bliver jo altid lidt forskrækket over Bruckner, fordi han er så grov og firkantet og ligesom ikke rigtig ved hvad han selv gør under det han gør, og det har måske været det der skulle til i den tilstand jeg var i. (...)

Ja, en form for frihed og fyldthed, som vel må kaldes en mystisk oplevelse, men også kunne kaldes en kunstoplevelse – det jeg i et af digtene kalder ”gentar jeg for første gang alt” – altså en abstrakt viden om at alting både er første gang i et historisk forløb og så gentagelse i et biologisk forløb – og begge forløbene ophæves så at sige i dette moment som er oplevelse.”
(Resonans, DR feb.1970)

Borum refererer til et af de tretten digte, som under overskriften ”(Bruckners 7.)” udgør et afsnit i digtsamlingen ”Lynets skønhed” (1969):

8
billedet er i sig selv og
er i sig selv urørligt
men den stiplede linje angir

bevægelsens mulighed standhaftigt

og når jeg med øjet
følger det indre forløb
dette flugtlignende presserende

gentar jeg for første gang alt

Her fortæller Borum, at musikoplevelsen sammenfatter følelse, visuel forestilling og illusion af bevægelse i et indre forløb, den er åbnende frihed og mættende fyldthed, og den forener det historiske med det ahistoriske. I Bruckner-symfonien oplever Borum, at komponisten udtrykker en postuleret identitet, han påtager sig en rolle, og deri ligner komponisten en digter.

At digteren må acceptere identitetsløshed som et grundvilkår, markerede Borum i sin citatsamling ”Opfyldt forventning. Byggesten til en poetik”, hvor dette Keats-citat er sat på første side:

Hvad der forarger den dydige filosof, henrykker den kamæleonagtige digter. ... En digter er det mest upoetiske der eksisterer, fordi han ikke har nogen identitet – han gennemtrænger og fylder ustandselig et andet legeme. (...) KEATS

Som digteren kan gennemtrænge og fylde et andet legeme, kan musikken gennemtrænge og fylde digteren. Så går det måske lige op. Poul Borum lyttede til mængder af musik – som animerende oplevelse og som uundværlig tilegnelse i hans bestandige selvuddannelse. Ved nytår 1967 begyndte han at anlægge en systematisk, nøje registreret musiksamling på bånd. Kilderne var musikudsendelser i Danmarks og Sveriges Radio, venners pladesamlinger og DRs diskotek. Båndsamlingen kom ikke til at stå tilbage for den legendariske bogsamling - Borum efterlod sig 2667 bånd. Samlingen er nu overdraget til Musikvidenskabeligt Institut i København, og her kan man studere hans registranter og kartoteker og år for år danne sig et billede af, hvad han lyttede til mellem 1967 og 1996. Borum samlede på den klassiske musikhistorie, den ny kompositionsmusik, de store navne i jazz og blues og megen etnisk musik fra Europa, Indien, Afrika, Asien, Latinamerika. Pop/beat/rock kom i to bølger: Fra 1968 og nogle år frem Beatles, Stones, Hendrix, Led Zeppelin, Grateful Dead med flere. Næste bølge i november 1977, hvor han indspillede en mængde rockgrupper (se illustration side), og fra nu af blev rock dominerende i samlingen. Samtidig løb ny kompositionsmusik ind i en stadig strøm. Fra 1979 til 86 var Borum grammofonkonsulent i radioens Musikafdeling – mod timebetaling lyttede han alle nye LP'er med ny musik, der indgik i DRs diskotek og skrev korte recensioner af hvert enkelt værk til brug for Musikafdelingens medarbejdere. Nogle eksempler fra 1979:

NONO:	Sofferte onde serene. 76. klaver og bånd	14'
	O floresta a jovem. 65-66. kantate	34'
	- kantaten er som sædvanlig: imponerende og engageret, på kanten af præk. men klaverstykket er enestående dejligt, det er et af de meget få Nono-værker uden tekst, og det er skønt at se at han kan uden, det er et mesterværk.	
HENZE:	Voices. 1973. 2 sopraner og 15 instr.	95'
	- eller "Fjorten dage i Fiolteatret". – 22 sange der næsten blir til en "progressiv opera" med fantastisk effektiv udnyttelse af de gode tekster, bør selvfølgelig præsenteres (f.ex. ca. 15'), alene for at man kan diskutere, om det her er en sæk operafloskler fra det 19. og 20. årh. eller en politisk korrekt syntese af budskab og musik	
FERNEYHOUGH, Brian (1943)	Transit. 1972-75. 6 stemmer og ensemble	44'
	-- BF er en meget omtalt ung eng. komp. som bør portrætteres når vi har materiale nok. Transit er mægtig interessant, både i lyd materialet og i metafysikken, men de første ti minutter er nok -. SPIL DEM !	
SCHNEBEL, Dieter (ty. 1930)	Atemzüge. 1970-71 f. 3 stemmer	31'
	Choralvorspiele 1-2. 1968-69. Orgel	23'
	en halv times opblæst pseudoavantgarde med nervepirrende snorkelyde. bør kun spilles i et special- program for øre- næse- og hals- specialister. orgelværket er knap så forargeligt men lige så kedeligt.	
GEISSLER, Fritz (DDR 1921)	5. symfoni. 1969	25'
	- jamen er det da ikke <u>uhæderligt</u> at skrive sådan noget musik ???	

”Airwaves” 96’
 det mest ”avantgardistiske” dobbeltalbum man kan forestille sig. værker af 13 komponister som alle kommer fra andre kunstarter (teater, ballet, maleri, skulptur, happening): det hele er værd at spille, fordi det virkelig er noget der FØRER VIDERE og VISER FREM. og en række af værkerne er oven i købet fremragende.

GUBAJDULINA, Sofia: Concordanza. 11’
 Gub. er så usædvanlig god (hvem er hun mon ?) at EC burde anbefale Radiosymfoniorkestrets strygere at se på værket. og SPIL DET

Al den overspillede musik kunne Borum genfinde på kartotekskort, og han lyttede mere end en gang. Ni plader med italieneren Giacinto Scelsis rumskabende klangmusik blev spillet ind på kassette til daglig lytning på walkman.

Illustration 1

Borums båndprotokol 21. januar 1967. Optagelse af Ib Nørholms 3. Strygekvartet ”Fra mit grønne herbarium”, hvor 3. og 4. sats har mottoer af Borum: ”Synger fordi sorg er så virkelig” og ”Jeg interesserer mig for livet”.

2. Digter og performere

Poul Borum fremførte sine digte. Ofte uropførte han dem før de blev trykt. Sans og fornemmelse for ordenes klang og rytme var hans særlige musikalitet, som fik kropsligt nærværende udtryk i fremførelsen af digtet som lyd.

Sprogets musikalske kvaliteter og musikkens sproglignende klangbevægelse stimulerede hans fantasi og udfordrede ham til at tænke teori. Han oplevede musik som dramatisk forløb og iscenesættelse, som stemning og følelse, som energi og struktur, som system og proces. Bartoks kvartetter hørte han som flerstemmige samtaler, der danner forgrund og baggrund for hinanden på en imaginær scene. I Weberns musik oplevede han, hvordan enestående sansekvaliteter træder frem i præcise strukturer. Borum nævnte ofte, at det var Weberns musik der betød mest for ham, da han skulle lære at skrive. Hans yndlingseksempel på webernsklarhed var et digt fra 1955 af den svenske lyriker Gunnar Björling:

Og at dig
 dig
 og dag, og følger
 dag
 og at dig
 dag

”Et helt livs forundring og fryd over at et andet menneske og den nære verden virkelig eksisterer klinger med i dette strenge, tyste digt” skrev Borum i Vindrosen 1966.

Modkraften til strukturens permanens er ordstrømmens energi. ”Hvis man har, hvad skal vi sige – en lade-sig-gennemstrømme-holdning til oplevelser, sansninger, til verden, så kan man også slippe blodet frit i sproget”, sagde Borum i et interview med Terje Dragseth. I en radioudsendelse i 1964 optrådte han med poetisk improvisation til jazzimprovisation af musikerne Per Aage Brandt, klaver, Finn von Eyben, bas og Erik Andersen, trommer. Over det opgivne emne ”Death is so permanent” improviserede Borum til et tredelt musikalsk forløb (langsomt - hurtigt – langsomt):

man vænner sig lidt efter lidt til at dø
 det tar nogen tid
 det er den lille daglige død der gør det
 man kan også dø lidt ad gangen med kroppen
 behøver ikke at dø over det hele
 sommetider dør en hånd
 sommetider sjælen
 den trænger også til at dø
 døden er så konstant
 man vænner sig lidt efter lidt til at dø
 tilsidst kan man li det
 tilsidst er man helt død
 og så er det nok

man kan også sætte tempoet op på sin død
 tilsidst kan man dø en masse gange hver dag
 det er en imponerende effektivitet man kan opnå

eller stille i sin seng
 med et barns uvidenhed
 den langsomme død
 den rolige død
 døden som næsten ingenting betyder
 de siger det er svært at dø
 man kan vel vænne sig til det
 på den ene eller den anden måde
 i hvert fald er det givet
 at døden har en funktion

Og derefter improviserede digter og musikere en gang til over samme emne:

det er sikkert gået mange
 sådan som det gik mig
 første gang jeg mødte døden
 lo jeg ubehersket
 så blev jeg meget stille i mange dage
 det tar noget tid at vænne sig til

at døden ser sådan ud
selvfølgelig betyder udseendet også noget

siden da har man jo opnået visse færdigheder
man har lært at lade være med at være bange for det latterlige
eller for de små grusomheder
man har lært at ta sin lille daglige dosis død
sådan som det kommer
skylle den ned
vænne sig til den
den er der jo man kan ta den
sådan er livet
eller hvordan man nu skal sige det

egentlig er døden jo beundringsværdig
så rationel
så funktionel
så kontant
så konstant
døden er så konstant
man kan vænne sig til
at den er som den er
i hvert fald tilsidst

”Der er en dyb sammenhæng mellem kunstarterne i deres opståen og i deres udtryksformer og deres virkninger”, sagde Poul Borum i det efterfølgende radiointerview. Den overbevisning blev en permanent ledetråd i hans aktiviteter. Med sansende undren, praktisk initiativ og teoretisk eftertanke afprøvede og undersøgte han grænselandet mellem sprog og musik og foreningen af sprog og musik i de sunge ord. Han blev dybt interesseret i to værker af Luciano Berio, den elektroniske tekst-lydkomposition ”Thema - Omaggio a Joyce” og ”Sequenza III” for kvindestemme – to kompositioner, hvor tekster splittes op i fragmenter og klangmolekyler med henblik på at skabe en ”kontinuitetskontakt” mellem sprog og musik, så det ene kan glide umærkeligt over i det andet. Borum citerede Berios ideer i sin artikel ”Sang Sprog” i Dansk Musik Tidsskrift, hvor han refererer og diskuterer komponisters, musikforskere og semiotikeres syn på relationer mellem tekst og musik, og giver denne ultrakorte sammenfatning af tekst-musikhistorien:

Men måske skulle man ta Musikhistorien på 30 sekunder: forholdet text/musik: Middelalder: tjenende transcendens. – Renæssance og barok: emblematiske symbolik. – Romantik: følelsesladet tonemaleri. – Modernisme: a-perspektivisk abstraktion. Men samtidig er det givet at alle disse holdninger lever videre samtidigt hos komponister til alle tider. Intet er historisk som ikke også er a-historisk.
(DMT dec. 1975)

Sang-sprog var også emne for et af Poul Borums sene bidrag til DMT, artiklen ”Den mindre komma kendte Nielsen” fra 1991, som giver et kyndigt indblik i forholdet mellem ord og musik i Carl Niensens sange.

Kontinuitetskontakt mellem digter og komponist lå Borum på sinde. Han oplevede den i sit mere end 30-årige samarbejde med Ib Nørholm og i udarbejdelsen af librettoer til operaer af Karl Aage Rasmussen, Ingolf Gabold, Yngve Tredde, Per Nørgård, Charlie Morrow. Jeg skal ikke her forsøge at belyse dette omfattende område, men blot henvise til Nørholms værkliste, Eva Hvidts bidrag til nærværende festskrift og Jens Brinckers artikel fra 1979 om Poul Borums og Ib Nørholms ”Modskabelse”.

Nørholm tonesatte Borums digte, til gengæld skrev Borum digte til Nørholms musik. Digte der tolker musikoplevelsen i personlige og eksistentielle billeder, følelser og fornemmelser. Således i begyndelsen af det lange digt til Nørholms trio ”Essai réfléchi” for klarinet, cello og klaver.

1. MØDET

Tæt som mørket er tæt
 de tynde striber af mørke
 fint spændt ind mod hinanden
 Det yderlige mørke anspændt
 mennesketæt

Og så det langsomme lys
 som det breder sig indefra
 sådan som lyset
 opstår i knoglerne
 langsomt erobrer blodet
 og løber sig træt
 ud mod hud og hvile
 ud mod hud og møde

Borum ur-fremførte digtet ved en koncert i 1989 i foreningen Ny Musik i Birkerød, hvor Den fynske Trio spillede Essai Réfléchi. Det var indledningen til et samarbejde mellem Borum og trioen (som senere skiftede navn til LIN ensemble) om en række koncerter, hvor oplæsning af digte og opførelse af kammermusik gav liv og perspektiv til hinanden. John Keats’ ”Ode til en græsk vase” åbnede for oplevelsen af Webern og Stockhausen. Og digte af Wallace Stevens blev læst som oplæg til sange af Charles Ives - således mødtes to amerikanere, der levede samtidig i New England, men aldrig traf hinanden.

Illustration 2

Poul Borum og LIN ensemble

3. Formidler og iværksætter

Poul Borum arbejdede i 9 år (1973-82) professionelt som musikformidler i radio og var 1975-78 medlem af Dansk Musik Tidsskrifts redaktion. Omkring 100 radioudsendelser om musik med Borum som medvirkende eller producer findes i Danmarks Radios arkiver. Borums radiovirksomhed ophørte ikke i 82, men mellemrummene blev større.

I 1973 har Borum samlet på musik i 6 år og knyttet kontakter til danske musikere og komponister. På hans båndreol står nu 288 bånd. Han har klassisk og ny musik, jazz og blues, folkemusik fra alle verdensdele og et udvalg af pop/beat/rock. Nu er han rede til at springe ud som musikformidler i tale og skrift.

Det begynder med Charles Ives. Borum er tiltrukket af Ives' mangesidige beskæftigelse med kunstmusik, folkemusik, landskaber, litteratur, religion, filosofi, og han udkaster et projekt til fejring af Ives i 1974, hundredåret for hans fødsel. Den 1. november 73 sender han forslag til Danmarks Radios Musikafdeling om en række Ives-udsendelser i samarbejde med komponisten Karl Aage Rasmussen og Jørgen I. Jensen, teolog og musikforfatter. Samme dag skriver han til Gyldendal og foreslår udgivelse af en Uglebog med artikler og essays af Charles Ives. Gyldendal sender hurtigt et venligt afslag, "da flere titler har haft et skuffende salg". Musikafdelingen accepterer at Borum, Jensen og Rasmussen tilrettelægger 10 radioudsendelser om Ives' liv og værker: Orkestermusik, kammermusik og sange, om Ives' forhold til samtidens populærmusik, til New Englands kulturpersonligheder og den "transcendentalistiske" religiøsfilosofiske bevægelse. De tre autorer korresponderer livligt et års tid, producerer udsendelserne trestemmigt, deler honoraret og runder af med en indbyrdes diskussion om Ives' betydning. Borum får det sidste ord i den tiende udsendelse med sit digt "Charles Ives. Afsluttende umusikalsk efterskrift", dateret 9.11.74:

(...)
 at genkende fremmede
 og at blive fremmed for det kendte
 er samme proces,
 alt er et spejl,
 og det som ikke er et spejl
 er et ekko af en klokke.
 Livet er større end de levende.

Der går ikke et sekund
 hvor jeg ikke gennembøres af verdenslyd,
 hvor det ikke durer og synger
 mod hvert enkelt blodlegemes resonansbund
 - små stjernespejle, små børn i min krop –
 Hvorhen skal jeg bringe
 min sang som ikke er min men min krops
 (som ikke er min) - ?
 (...)

Samarbejdet med Karl Aage Rasmussen fortsætter i DR's "Resonans"- udsendelser og i Dansk Musik Tidsskrift, som fra efteråret 1975 får ny redaktion. Poul Nielsen er ansvarshavende, Poul Borum, Karl Aage Rasmussen, Jørgen Falck og Helmer Nørgård redaktionsmedlemmer og Niels Ebbesen redaktionssekretær. Borum bidrager til den ny årgangs første nummer med artiklen "Sang

Sprog”, som han lige har læst op i radioen. I de følgende numre introducerer og oversætter han vigtige artikler fra udenlandske tidsskrifter, bl.a. ”Musikkens fremtid” af John Cage, ”Den strukturelle musiks situation” af Jan W. Morthenson, ”Elektronmusikkens betydning for mine værker” af György Ligeti og to interviews med Pierre Boulez om IRCAM-projektet i Paris. Digte om musik af Thorkild Bjørnvig og Per Aage Brandt og musikanmeldelser af Dan Turell og Sven Holm og en novelle af svenskeren Bror Beckman om Schönberg og Stravinskij på bordel i Venedig får også plads i DMT. Poul Borums mest tungtvejende bidrag til tidsskriftet bringes i september-nummeret 1976, hans foredragsmanuskript ”Forfatteren og komponisten” fra et seminar om musik og teater i Holstebro samme år.

I radioen overtager Poul Borum i løbet af 1976-77 Karl Aage Rasmussens hverv som redaktør og producer af ny musik-udsendelser, og da Olivier Messiaen i 1977 skal modtage Léonie Sonnings musikpris, er Borum koordinerende initiativtager, animeret af Messiaens billedskabende mystisk-katolske religion og hans musikalske gengivelse af fuglenes stemmer, farver, flugt og fjerdragt. Ligesom i Ives-projektet indsamler Borum al litteratur og alle informationer om komponisten og indbyder til samarbejde om en række udsendelser. Ornitologen Poul Bondesen fortæller om fuglestemmer i Messiaens musik, Pater Martin Drouzy om Messiaens katolicisme, Peter Bastian om japansk gagaku, indiske rytmer og balinesisk gamelan, og nærværende artikels forfatter bidrager med musikanalyser og værkintrouktioner. Denne gang kommer der en bog ud af projektet: ”Messiaen – en håndbog”, hvor Borum fortæller komponistens biografi og oversætter alle hans værkkommentarer, og jeg skriver kapitler om lytning, centrale temaer, musikalsk materiale og sammenhænge. Her lærte jeg at værdsætte Borums arbejdsdisciplin, overblik og kritiske bevidsthed, hans viden om æstetiske sammenhænge og hans evne til at lade sig begejstre af musik, ord og indsigt. Stor var hans glæde, da jeg opfandt ordet ”sansenrykkelsesmusik”. Som motto for bogen satte Borum et citat af den franske æstetiker Henri Focillon:

”Den menneskelige bevidsthed søger bestandig ikke blot et sprog, men en stil. At få bevidsthed er at få form. Selv i de lag der ligger langt under definitionens og klarhedens område findes der stadigvæk former, mål, forbindelser. Det særegne ved menneskeånden er at den uafbrudt beskriver sig selv”.

Borum fortsætter med at redigere og producere udsendelser om ny musik i DR, fra sommeren 78 i samarbejde med mig. Han engagerer talentfulde medvirkende og tilrettelægger selv programmer om amerikanske komponister: La Monte Young, La Barbara, Cage, Nancarrow, Reich, Carter. Han optager rituelle sange med Charlie Morrow i New York og fortæller om hans ”New Wilderness Foundation”, og han inviterer danske komponister i studiet til perspektivåbnende udsendelsesserier: ”Det yderste – musik der på forskellige måder går til yderligheder” (1978). ”Musikken i treserne, halvfyrdserne og på vej ind i firserne (1980). Rued Langgaard (1980). Interviews med Per Nørgård (1981) om ”Stedet og tiden”, ”Svimmelhed og fortrolighed”, ”Teknik, etik, mystik”.

I slutningen af halvfyrdserne tager Borums musikinteresse en ny retning. En ung generation af danske digtere introducerer ham til samtidens rock og punk, og her finder han en energi, som han ofte har savnet i kompositionsmusikken. Fra november 1977 vokser båndsamlingen med lige dele rock og ny kompositionsmusik plus det løse. Rockens tekster, Rock som livsstil, Bykultur på Manhattan, Dansk punk-avantgarde bliver nye emner for hans radioudsendelser. Han oversætter rocktekster, bl.a. Lou Reed’s ”Walk on the Wild Side” med refrænet ”Dav, elskling, kør med ud på et vildspor” og reciterer teksten på LP sammen med den danske gruppe Tristan T. Da LP’en afløses af CD’en i 1988, holder han op med at overspille rock. På reolerne står nu 2275 bånd. Efter oprettelsen af Forfatterskolen i 1987 iværksætter Borum nye projekter med ord og musik. Han præsenterer lyrik og musik-koncerter med unge digtere og unge komponister, og tekster af

Forfatterskolens elever bliver opført ved talekoncerter som lyddigte for fire stemmer, komponeret og dirigeret af Bo Holten. Ved genåbningen af Københavns Hovedbibliotek i 1993 vælger Borum tekster og lægger stemme til LITMIX, en mangekanals tekst-lydkomposition med samplermusikerne Jakob Draminsky Højmark, Thomas Li og Jørgen Teller, med tilhørende citatkonkurrence: Gæt hvem der har skrevet de 40 danske tekster !

Illustration 3

Borums båndprotokol 12-18. november 1977 med overspilninger af rock

4. Kulturforsker og teoretiker

Poul Borum troede på kunstarternes sammenhæng og teoriens nødvendighed. Han søgte bestandig efter forbindelser og æstetiske teorier, der kunne gennemlyse og til en vis grad fastholde kunstarternes mangfoldighed af sansninger, tanker, følelser, fornemmelser, historiske og ahistoriske relationer. I sin beskæftigelse med musik fik han, udover den daglige tilførsel af sanseoplevelse og energi, indblik i en kunstform hvis praksis hele tiden relaterer sig til underliggende teorier, og adgang til et undersøgelsesområde, hvor han kunne opsøge og afprøve sammenhænge mellem ordkunst og tonekunst.

Borum skrev ikke selv den store forenede teori om kunstarterne, men fremlagde og sammenfattede de mest træffende formuleringer, som han fandt i sin encyklopædiske afsøgning af alverdens kunstfilosofier. Han bekendte sig til den schweiziske kulturfilosof Jean Gebbers syn på det 20. århundrede som en "a-perspektivisk" tidsalder uden samordnede mentale strukturer og til Michel Foucaults opfattelse af historien som diskontinuerlig, som serier af brud og forskydninger på mange samtidige niveauer: tærskel, afbrydelse, snit, mutation, forvandling. Heraf Borums interesse for de store komponist-originaler Ives, Messiaen og Langgaard, der sammenstykker det som andre anser for uforeneligt.

På sin 50 års fødselsdag udgav Borum ikke en poetik, men "byggsten til en poetik", en samling yndlingscitater om kunst, eksistens og bevidsthed. Titelmottoet "Form er opfyldt forventning" (af Kenneth Burke) er et kernesprog, der sammenknytter musik og poesi, åbner indsiget i musikoplevelsens variabilitet og lægger en diskret bombe under den traditionelle musikalske formanalyse. En anden sanse- og tankeåbnende citatsamling er "Malernes og forfatterens Danmark – dansk natur" fra 1986, hvor tekster valgt af Poul Borum sammen med malerier valgt af Bente Scavenius viser forbindelser mellem digteres og maleres natursyn og menneskesyn gennem to hundrede år.

Argumenter for kunstarternes sammenhæng og eksempler på teoriernes tværestiske anvendelighed sammenfattede Borum i sin synspunktrige artikel om "Forfatteren og komponisten", trykt i DMT 1976 og genudgivet i samlingen "Kritisk alfabet" (Læs den !). En anden principiel sammenfatning fortjener at blive nævnt her. Den findes på et diskret sted, i en DMT- anmeldelse af publikationen "Musik og forskning 2". Overskriften er "Musikforskning: kulturforskning", og Borum skrev entusiastisk om en introduktion til Roman Ingardens:

"Helt igennem principiel er bogens indledende forbilledligt klare gennemgang af den fremragende polske fænomenologiske filosof Roman Ingardens teori om musikværket, forfattet af Ewa Dabrowska. Og det kan nok være den ægget til diskussion !

Sammenfattet i én (lang) sætning lyder Ingardens teori: *musikværket er en intentional genstand, som kan defineres som et fiktivt-tidsligt struktureret kvalitetskontinuum (en*

integreret helhed) af akustiske elementer og æstetiske kvaliteter. Tyg den ! Og læs så Dabrowskas artikel fem gange, for det er gods.” (DMT marts 1977)

Tyg den ? Ja ! I sin filosofiske kringledthed er det en af de mest holdbare definitioner af et nedskrevet musikværk.

Illustration 4

Borums disposition til den store forenede teori som han ikke skrev, skitseret under korrekturen på ”Messiaen- en håndbog” i januar 1977.

Mange af Borums foredrag og samtaler om teoretiske og æstetiske sammenhænge er glemt og overset, fordi de er sendt én gang i radio og ikke siden hørt eller udgivet. Nogle eksempler:

I ”Verden fuld af lyd” (1978) introducerer og anmelder han den canadiske komponist Robert Murray Schafers bog ”The Tuning of the World”, der beskriver verden som et stort lydlandskab truet af støjforurening. Borum diskuterer bogen i relation til Adornos kulturkritik, Russolos futuristiske manifest, gestaltpsykologi og økologi, og illustrerer med musik af David Bowie, Joan LaBarbara, Händel, Varèse og H.C. Lumbye.

I ”Rock som livsstil” (1981) møder han digterkollegaen Hans-Jørgen Nielsen i en diskussion af rock- punk- og new wave-musikkens relationer til proletaroprør, kropslighed, ekstaser, trancer, indsigter, stjernemytologi og livsstil der bliver til kunststil.

I ”Ta’ den ring...” (1985) mødes Nielsen og Borum igen til udveksling af tekster og musik. De læser digte af Paul Celan, T.S. Eliot, Stéphane Mallarmé og Sandor Weöres over musik af Bach, Mahler, John Cale og Giacinto Scelsi. Den engelske rockpoet Chris Reed bliver læst op i oversættelse, og lyrik af svenskeren Stig Larsson følges op med musik af Lou Reed. De to digtere diskuterer om kunstværkerne er åbne eller lukkede, rene eller urene, verdensomfattende eller verdensudvidende, og Borum får lejlighed til at fyre definitioner af: ”Kunst er håb. Kunst er åbenhed, er udsathed, er det at gøre sig selv til risiko. Kunst er magi, besværgelse af verden.”

Nogle af Borums komponistintroduktioner i DRs P2musik er små mesterstykker i tværæstetisk kulturformidling. Metoden er hans gammelkendte: Først lytter han. Så læser han alt, hvad der er skrevet om komponisten og værket, refererer, diskuterer og vurderer og åbner sit eget originale perspektiv. I en koncertpause fortæller han om den danske komponist Bent Sørensen:

Det stiltfærdigt utydelige, men også den maniske polyfoni er karakteristisk for denne musik. I et interview i ”Information” i anledning af debutkoncerten sagde han, at et par nøgleord for ham havde været ”Polyfoni og stroboskopi - mange lag der belyses vekselvis i kortere eller længere glimt.”

Der åbner sig en forbløffende udsigt ved hjælp af ordet stroboskopi til et helt andet område af musikken i dag, til techno-dansemusikken på diskotekerne, hvor stroboskopets lys jo netop er en integrerende del af performancen. Ikke at jeg mener man skal begynde at spille Bent Sørensens musik på diskotekerne – det tror jeg ikke ville blive nogen succes. Men også her er der en tidssammenhæng, en generationssammenhæng. Dramaet handler om at acceptere kaos. 90ernes kunst inden for alle kunstarter er etisk, handler om at handle ansvarligt både på det personlige og på det sociale plan. Men ikke ud fra ideologier og systemer og regler, men ad

hoc, det vil sige fra situation til situation, netop i mange lag, der belyses vekselvis i kortere eller længere glimt. 80'ernes kunst i alle kunstarter dekonstruerede de strukturer, som f. eks. Bent Sørensens lærere Ib Nørholm og Per Nørgård i al deres forskellighed byggede på. Men nu i 90'erne går man videre mod en polyfon perception og en stroboskopisk etik.

(DR nov. 1992)

Og i forbindelse med en opførelse af Luigi Nonos strygekvartet "Fragmente – Stille. An Diotima", som refererer til Friedrich Hölderlins roman "Hyperion" fra 1790, introducerer Borum musikken og dens litterære baggrund. Han viser forbindelser mellem Nonos revolutionære venstreorientering og Hölderlins begejstring for den franske revolution, mellem Hölderlins tro på en kommende revolution af sansninger og forestillinger og Nonos insisteren på nødvendigheden af en anden skønhed, en anden livsfølelse og en anden moral, mellem Hölderlins grundtemaer erindring, håb, sorg, utopi og deres afspejling i Nonos musik, og mellem fragmentkarakteren af Hölderlins tekst og Nonos udkomponering af stilheden:

Den inderligste kærligheds sarteste toner er det musikken handler om - og det gør den med alle små midler. Fragmentkarakteren er nøje forbundet med stilheden - de mange generalpauser, toner med betegnelsen "endlos" og alle fermaterne understreger det. Ja, Nono opfinder endog sit eget tegnsystem for 12 typer fermater, musikerne skal skelne imellem. Og også karakteren af disse fermater bestemmer han i forordet og giver derved samtidig en indholdsfortegnelse, hvis jeg må bruge så groft et ord, for musikken. Fermaterne skal hele tiden opfattes forskelligt, med åben fantasi for drømmende rum, for pludselige ekstaser, for udsigelige tanker, for rolige åndedrag og for stilheden i den tidløse syngen. Alt det kan man opleve i Nonos strygekvartet, fortolket af musikerne, som fortolker Nono, som fortolker Hölderlin, som fortolker tilværelsen: Drømmende rum, pludselige ekstaser, udsigelige tanker, rolige åndedrag og stilheden i den tidløse syngen.

(DR april 1994)

5. Endens tid

I august 94 går det hurtigt galt. Ekstra Bladet trykker Poul Borums dagbog:

Natten til torsdag den 11.8.: Syg på hotel i Gøteborg, mavesmerter, tidligere fly, læge, akut indlæggelse på kirurgisk. Blindtarm ? Nej. Galdeblære ? Nej. Og så videre. Ved midnat til nyrekirurgi.

Lørdag den 13.8.: Plus lungebetændelse ! Eftermiddag: Klar diagnose: Svulst på højre nyre, fjernelse af nyre "snarest", det vil sige torsdag (i dag) efter diverse undersøgelser og behandlinger, også på grund af lungebetændelse og et års konstant åndenød fra kronisk bronkitis.

Operationen sker d. 22. august, og Borum lader d. 24. august Ekstra Bladet meddele:

ALT VEL. Jeg er ved godt mod og operationen forløb tilfredsstillende"

Da han kommer hjem til rekonvalescens, bliver han bange for at miste synet. Det viser sig at være en forbigående virkning af en for stærk dosis hjertemedicin. I den tid, hvor han har svært ved at

læse, lytter han mere intenst end nogensinde til musik og skriver digte til musikken, mens han lytter. Det er klassisk musik af Bruckner, Schütz, Schumann, Schubert, Chopin, Haydn, Dvorak, Webern, og ny musik af John Persen, Cecilie Ore, Erik Højsgaard. Digtene bliver ikke blot musiktolkninger, men også indblik i krop og ånd og udblik til natur og verden: renhed og mangfoldighed, begær og trøst, sten og lys, kaos og løv, død og kærlighed, angst og dans, historie og duft. Her er det første digt:

Heinrich Schütz: Geistliche Konzerte

Disse hvidkalkede protestantiske kirkerum
 hvor renhedskrav siler ned ad væggene
 og sognepræstens tolv børn er alle stemmerne i koret
 med deres mor ved pulpituret, overflydende og ren,
 en nådestilstand der lyder op mod den sommerblå himmel
 uden for de små men sollysende vinduesglugger højt oppe i orgelhøjde
 disse rugbrøds- og sødmælks-stemmer
 med deres forsoningslys næsten skærende
 disse overlyde af overrum og oversjæl
 denne vished hinsides tro

Poul Borum sendte mig digtene, og jeg sendte ham til gengæld et kassettebånd med Lutoslawskis "Livre pour orchestre" med diskret opfordring til at skrive om musikken. Det kom der ikke noget digt ud af, men to skitserede tolkninger, en personlig og en politisk – se kopi af brev side (). Senere fik jeg et postkort med opfordring: NB ! OBS ! Gubaidulina. Klaverkoncert "Introitus". LYT ! Det gjorde jeg – og giver hermed opfordringen videre.

Illustration 5

Brev fra Poul Borum til Erik Christensen 1. januar 1995.

Digtene fik debut i Dansk Musik Tidsskrift februar 96 og blev i maj 96 udgivet som første del af bogen "Digte til musik". Anden del hedder "Husmusik" – 9 digte à 13 afsnit, som er resultatet af et samarbejde i sommeren 95 med guitaristen og komponisten Jørgen Teller. Et tre år gammelt skitseprojekt til en elektroakustisk opera blev her koncentreret til en aftale om at arbejde 9 gange 1 time på samme tid, som regel kl. 9-10, men ikke på samme sted. Borum satte sig i sit arbejdsværelse og skrev, Teller gik i sit lydstudie og komponerede med instrumenter, sampler og synthesizer. Hvor Borum i efteråret 94 skrev digte til fortidig, nærværende musik, skrev han i sommeren 95 digte til samtidig, fraværende musik – ni digte med det samlende tema "Husmusik" og titlerne "døre, vinduer, vægge, lofter, gulve, trapper, kældre, volumen, funktioner". I 1994 har han tid og skriver digte der åbner sig mod verden. I 1995 er tiden knap, og digtene handler om afgrænsning og afsked:

IX (funktioner)

9) Hvis vi tænker tilbage på steder, hvor vi boede og som vi forlod. Hvis vi tænker på det at forlade som en bevægelse. Hvis vi prøver at tegne det med hænderne i luften.

10) Ingensteder var jeg så fri. Ingensteder var jeg så lykkelig. Det smuldrende hus kaldet Verden.

11) Hvordan skulle jeg kunne glemme dig ? Jeg ved jo ikke engang, hvordan du ser ud.

12) Hver morgen vågner man, og det er morgenen efter. Om aftenen falder man i søvn og kender ikke natten.

13) Her er vi så, i husets midte, som jorden drejer omkring. Røg stiger op fra jorden.

Poul Borum indtalte Husmusik-digtene i Jørgen Tellers lydstudie, og de er udgivet sammen med Tellers musik på CD'en "Ni møder med The Careless Angel".

Som gæst hos Birgitta Tollan Driesel i Sveriges Radios "Tonträff" i august 1995 fik Borum lejlighed til – på klingende svensk – at resumere sit liv med klassisk musik: Pladerne med Bartoks strygekvartetter og Weberns samlede værker, den tidlige kærlighed til operamusikken og dens dramatisering af stemmer, en stille protestaktion i 1991, hvor Borum lyttede til Boccherini, fordi alle andre fejrede Mozartåret, hans undren over at publikum læser bøger og ser billeder fra deres eget århundrede, men ikke lytter til samtidsmusikken, en resigneret protest mod den populisme, der har præget Danmarks Radios musikformidling siden 1980'erne. Den oversete modernisme hos Janacek, symbolismen hos d'Indy, mødet med Elliott Carter og hans strygekvartetter på Columbia University, den særegne skønhed hos Cage og Scelsi, digtet om Bruckners 5. symfoni ("Det er en livlig og overfladisk verden hvor de dybe smerter ikke ses for sminken"), og digtene der blev til musik af Per Nørgård og Sven-David Sandström. Samarbejdet mellem kunstarterne, de 30 år med Ib Nørholm, som han lærte allermest af, og blev aldeles "förbannad" på, da Nørholm komponerede hans 5-delte digt "Modskabelse" som symfoni i 3 satser.

Poul Borum tog afsked med det klassiske musikpublikum ved Radiokonzerten d. 1. april 1996, "Portræt af et Janushoved", hvor LIN ensemble med gæstesolister opførte Ib Nørholms "Essai refléchi", "Mac Moon Songs II" til Borum-digte og "Øjeblikke" til Nørholms egen sammenstilling af tekster af Borum og Emily Dickinson.

Med en Coca Cola foran sig, åndenød og humor interviewede han Nørholm om komponistens gådefulde forhold til det digt han sætter i musik, og Nørholm udtrykte til gengæld sin undren over digterens evne til at skabe system og orden i sproget. Før og mellem musikværkerne læste Borum sine digte til "Essai refléchi", ur-fremførte det nye lange digt "Elverspejl", som Nørholm netop havde tonesat, fortalte historien om tilblivelsen af "Digte til musik" ("Jeg kaldte det selv Livredderdigte, men det sagde mine venner, at det kunne man ikke kalde det") og læste et udvalg, heriblandt

Webern: Koncert for ni instrumenter. op. 24, 2. sats

Grønne skridt i græsset
stier ind mod skoven
mørket er en del af
det lys du skal bekræfte

hvert skridt er begyndelsen
 til en åben verden
 din rygs linie tegner
 det du gik forbi

Citerede artikler m.v. af PB:

Dengang jeg drog afsted. Tanker om metrik. I: *Vindrosen* 6/1966, pp. 69-72.
 (bl.a. om Gunnar Björling)

Librettisten ta'r ordet (Ib Nørholms TV-opera "Invitation til skafottet") I: *Dansk Musik Tidsskrift* 6/1967, p. 128.

Sang Sprog. I: *DMT* 1/1975-76, pp. 16-17.

Forfatteren og komponisten. I: *DMT* 1/1976-77, pp. 21-27. (Genoptrykt i *Kritisk alfabet*)

Musikforskning: kulturforskning. Anmeldelse af Musik og forskning 2. I: *DMT* 3/1976-77, pp. 124-25. (bl.a. om Ingarden og Foucault)

Al-musik, el-musik, ild-musik. I: *DMT* 1/1977-78, p. 5.

Forskning og lignende. Anmeldelse af Musik og forskning 3 og 4 og Dansk årbog for musikforskning, Bd. VII, VIII og IX. I: *DMT* 2/1979-80, pp. 95-96.

Den mindre komma kendte Nielsen. Tanker efter lytning af syv timer og fjorten minutter Nielsen-sange. I: *DMT* 1/1991-92, pp. 20-27. (Genoptrykt i uddrag i *Kritisk alfabet*)

Fortsættelse Følger. *Ekstra Bladet* 22. aug. 1994, p. 12.

Musikkens Borum. I: *DMT* 5/1995-96, pp. 160-166. (Digte til musik, Charles Ives)

Musikartikler oversat af PB:

György Ligeti: Om musikalsk form. I: *Vindrosen* 6/1966, pp. 42-50.

John Cage: Musikkens fremtid. I: *DMT* 2/1975-76, pp. 57-65.

Jan W. Morthenson: Den strukturelle musiks situation. I: *DMT* 4/1975-76, pp. 153-161.

Beate Quaas: Gruppeimprovisationens selvforståelse. I: *DMT* 2/1976-77, pp. 71-73.

Poul Borum (ed.): Om Boulez' nye institut i Paris. I: *DMT* 3/1976-77, pp. 101-103.

György Ligeti: Elektronmusikkens betydning for mine værker. I: *DMT* 4/1976-77, pp. 156-162.

Artikel om PB og Nørholm:

Jens Brincker: Poul Borums og Ib Nørholms "Modskabelse" – genesis, tydning og betydning. I: *Musik og forskning* 5. C.A. Reitzel 1979, pp. 139-186.

Citerede bøger:

Poetisk Modernisme. Stig Vendelkærs Forlag 1966.

Lynets skønhed. Gyldendal 1969.

Det amerikanske. Gyldendal 1976.

Poul Borum og Erik Christensen: *Messiaen – en håndbog*. Edition Egtved 1977.

Opfyldt forventning. Byggesten til en poetik. Edition After Hand, Ringkøbing 1984.

Poul Borum og Bente Scavenius: *Malernes og forfatternes Danmark*. Dansk Bogtjeneste 1986.

Niels Frank og Janus Kodal (ed.): *Det forklædte hjerte. Festskrift til Poul Borum*. Borgen 1994.

Digte til musik. Gyldendal 1996.

Kritisk alfabet. Udvalgt og redigeret af Niels Frank og Janus Kodal. Gyldendal 2000.

Heri bl.a.: At være verden (bl.a. om Sophus Claussens digt Imperia). Den lille Renault (fra DMT, om Carl Nielsens sange). Syntaksen er sandheden (om Gunnar Björling). Forfatteren og komponisten (fra DMT). Poul Borum – 3. september 1983. Interview ved Terje Dragseth (bl.a. om Foucault)

Recitation ved PB:

På vildspor (Walk on the Wild Side) (Lou Reed-Poul Borum)

På: Tristan T: *Blodrus*. SONET LP (1986).

Stjerneham – i stadier.

På: Jacob Draminsky Højmark: *At the Gallery*. CD Multisounds MSCD02G3 (1995)

Husmusik. På: Poul Borum og Jørgen Teller: *Ni møder med The Careless Angel*.

CD van Gogh label-002 (1999).

Illustration 6

Borums sidste båndoptagelser 5-9. maj 1996, bl.a. Per Nørgård og Michael Nyvang

Citerede radioudsendelser:

Jazz og Poesi. Danmarks Radio 1964. (med Borum-improvisation)

Resonans. Tilrettelæggelse: Sven Erik Werner. I studiet: Poul Borum. DR 20/2-70.

Charles Ives (10). I studiet: Poul Borum, Karl Aage Rasmussen og Jørgen I. Jensen. DR 9/11-74.

Verden fuld af lyd. Tilrettelæggelse: Poul Borum. DR 7/5-78. (om Murray Schafer)

Ny musik i New York. Tilrettelæggelse: Poul Borum. DR 21/9-79.

Manhattan – en cocktail om New York, rystet af Poul Borum, med lige dele musik og snak med storbyen som emne. Tilrettelæggelse: Poul Borum. I studiet talrige gæster. DR 12/4-80.

Rock som livsstil. Tilrettelæggelse: Steen Albrechtsen. I studiet: Poul Borum og Hans-Jørgen Nielsen. DR 12/12-81.

Ta' den ring ... Tilrettelæggelse: Erling Kristensen. I studiet: Poul Borum og Hans-Jørgen Nielsen. DR 15/6-85 (om poesiens musik og musikkens poesi)

Ligeti – proces og system. Tilrettelæggelse: Poul Borum. I studiet: Tor Nørretranders og Karl Aage Rasmussen. DR 26/4 –88.

Bent Sørensen. Tilrettelæggelse: Poul Borum. DR 2/11-92.

Luigi Nono og Friedrich Hölderlin. Tilrettelæggelse: Poul Borum. DR 30/4-94.

Tonträff. Tilrettelæggelse: Birgitta Tollan Driesel. I studiet: Poul Borum. Sveriges Radio 13/8-95, genudsendt i DR 2/9-96.

Portræt af et Janushoved. Radiokonzert med Ib Nørholm, Poul Borum, LIN ensemble og gæstesolister. DR 1/ 4-96.

Refleks. Tilrettelæggelse: Eva Suszkiewicz. Poul Borum spiller Webern og Schubert og læser op fra Digte til musik. DR 4/5-96.

Ni møder med The Careless Angel. Tilrettelæggelse: Hanne Møller. I studiet: Jørgen Teller. DR 23/10-96.

Resumé

Poul Borum er velkendt som digter, kritiker og litteraturteoretiker, men sideløbende hermed var han særdeles aktiv som musiklytter og musikformidler. I denne artikel gives nogle indblik i Borums livslange beskæftigelse med musik: Hans intense og æstetisk-historisk bevidste musiklytning, den omfattende samling af musik på bånd, hans mangeårige engagerede arbejde i Danmarks Radio med formidling og perspektivering af ny musik og rock, Borums egne digte til musik og hans personlige og originale indsigter i relationerne mellem kunstarterne.

Poul Borum is well-known as a poet, critic and author of articles on the theory of literature, but he was no less active as a music listener and music broadcaster. The present article presents a summary of Borum's lifelong occupation in the field of music. Borum listened to music intensely and consciously, and he accumulated a huge collection of music on tape. He worked for many years in the Danish Broadcasting Corporation, producing introductions to contemporary composers and rock music, rich in historical, aesthetic and cultural insight. Borum communicated his experience of music in his own poems, and in his personal and original views of the relations between music, literature and the visual arts.

Erik Christensen, f. 1945, er programmedarbejder i Danmarks Radio med formidling af ny musik som særligt område. Ud gav i 1977 sammen med Poul Borum *Messiaen – en håndbog* og i 1996 *The Musical Timespace. A Theory of Music Listening*.